

בה טעם, אסור לאוכלה עם מאכל חלב משום איסור בשר בחלב⁽¹⁵⁾.

ולא רק בחלב אסרה. אלא **אפילו** לאוכלה **במילחא** [במלח] אסורה היא **לעולם**. גזירה **דלמא אתי למיכליה בכותחא** [מאכל שיש בו גבינה].

[ולאו דוקא לאוכלה במלח אסר. אלא אפילו כמות שהיא, בלא שום דבר אחר. ונקט "במילחא", משום שאין דרך לאכול פת בלא מלח או לפתן].

מיתבי: תניא: אין לשין את העיסה בחלב. ואם לש אותה בחלב, כל הפת כולה אסורה. מפני הרגל עבירה! לפי שהוא עלול לאוכלה עם בשר, ולהכשל באיסור בשר בחלב.

ב-7 ל-2 כיוצא בו, אין טשין [מורחים] את התנור באליה. ואם טש, כל הפת כולה שנאפתה בו

אסורה! שהרי נבלע משומן האליה בפת, וחיישינן שמא יאכלנה עם מאכלי חלב.

ואם טש את התנור באליה, אסור לאפות בו את הפת, **עד שיסיק את התנור!** שעל ידי היסק התנור כלה כל שומן האליה.

ומסקינן לקושיין: משמע, הא הוסק התנור, שרי לאפות בו את הפת. **ותיבתא** להא דאסר **רבא בר אהילאי** לעולם את הפת שנאפתה בתנור שנטוח בשומן. ומשמע דאסר אף אם נאפתה לאחר שהוסק התנור.

ומסקינן: **תיבתא!**

אמר ליה רבינא לרב אשי: וכי מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי, ולא קיימא לן כוותיה, אלא מועיל היסק לתנור לשרוף את כל הבלוע בתוכו, אמאי קאמר רב: קדירות בפסח ישברו⁽¹⁾!? והרי אפשר להסיקן

בחלב, משום שאי אפשר לקנח את השומן שעל חרס התנור. ואינו טעם בלבד, אלא חשוב כבשר בעין. וכשנבלע בפת, טעם ראשון הוי, ולא נ"ט בר נ"ט. **תוספות.**

1. וצריך עיון. לפי מה שכתב הרמב"ן, דאף כלי חרס פולטים על ידי ההיסק, ולא נותר בהם אלא משהו, אבל כבר לית בהו נותן טעם, מאי פריך כלל על רב מהתם. דלמא דוקא לפת מהני ההיסק, משום דעל ידו כבר לית בתנור נותן טעם. אבל חמץ שאוסר אף במשהו, לא סגי ליה בהיסק.

ויש ליישב, דאם היה נותר משהו מן השומן בתנור לאחר ההיסק, עדיין היה אסור לאכול את הפת עם כותח משתי סיבות. גם משום דאין מבטלין איסור לכתחלה, וגם משום דהוי דבר שיש לו מתירין. שהרי יכול לאוכלה שלא בכותח. אחיעזר, חלק ב סימן טו.

חפצא דאיסור הנאה, מחמת הטעם הבלוע בה. ויעוין בשפת אמת שהאריך בזה.

15. תימה, וליכליה בכותח. דהא נותן טעם בר נותן טעם הוא. וקיימא לן דנ"ט בר נ"ט דהיתרא, מותר. וכדאיתא בחולין קיא ב, דגים [רותחים] שעלו בקערה [שנתבשל בה בשר], מותר לאוכלם בכותח. משום שטעם שני הוא בלבד. שהבשר נתן טעם בקערה, והקערה נתנה טעם בדגים. וטעם הבשר היתרא הוא, כל זמן שלא נתערב בחלב.

מיהו לפירוש רש"י שם, לא קשיא. דדוקא בקערה שלא נתבשלו בה מותר. לפי שאין בולעים כל כך ממנה. אבל אם נתבשלו בקדירה שנתבשל בה בשר, אסורים לאוכלם בחלב, אף דהוי טעם שני [ודוקא בטעם שלישי מותר. ראשונים].

ואי לא נימא כן, צריך לתרץ, דהפת אסורה

ומסקינן: הלכה כתירוץ השני, דאף לחרס מהני ליבון. ובלבד שיסיקו מבפנים. הלכך, האי בוכיא [כלי העשוי מרעפי חרס, שאופים ומטגנים בו ככר], כיון דדרך היסקו הוא על ידי נתינת גחלים מבחוץ — אם נבלע בו איסור, הרי הוא אפור! ולא סמכינן על הליבון הנעשה בו.

אבל אי מלייה גומרי [מלאוהו בגחלים] מבפנים, שפיר דמי! ולא גזרינן ביה שמא יסיקו מבחוץ, כדגזרינן בקדירות. משום שאין אדם חס עליו.

אמר ליה רבינא לרב אשי: הני סכיני שנשתמשו בהם בחמץ, אם רוצה להשתמש בהם בפסחא, היכי עבדינן להו להכשירם מהחמץ?

אמר ליה רב אשי: לדידי, חדתא [סכינים חדשות] קא עבדינן! והבין רבינא מתשובתו, שאינו משתמש כלל בפסח בסכיני החמץ.

אמר ליה רבינא: תינה מר, דאפשר ליה בסכינים חדשות, שהרי עשיר אתה. אבל מי דלא אפשר ליה בהכי, מאי יעשה?

בגחלים, ועל ידי כך יתלבנו, ויתבער האיסור שבתוכן⁽²⁾.

אמר ליה: התם בברייתא, דקתני בה דמהני היסק לתנור, איירי בתנור של מתכת. אבל הכא, בקדירות שאסרן רב לאחר הפסח, איירי בקדירות של חרס⁽³⁾! והתורה העידה על כלי חרס, שהבליעות שבתוכו אין יוצאות ממנו לעולם, כמבואר להלן.

ואיבעית אימא: הא הוא בשל חרס. ואף הברייתא איירי בתנור של חרס. אלא שחלוק תנור מקדירה. שזה התנור, היסקו של הגחלים שבו הוא מבפנים. ודוקא בכך נשרף השומן שנטוח בו. אבל זה [הקדירות], היסקו מבחוץ. שאין הגחלים ניתנים בתוך הקדירה, אלא מחוצה לה. ואין די בהיסק זה ללבנן מבפנים.

ומפרישנן: וכי תימא, הכי נמי בקדירות, הרי יש להן תקנה על ידי דליעבד להו הסקה מבפנים — אף בכך אין להתירן. שאם נתיר להשתמש בהן על ידי היסק מבפנים, יורו היתר לעצמן ויתירו אף בהיסק מבחוץ. לפי דחיים אדם עליה [על הקדירה], וימנע מלהסיקה מבפנים, משום דפקעה [נשברת] מחמת כן.

3. ולא משני כן על רבה בר אהילאי. משום דקים לה לגמרא, דאיירי אף בתנור של מתכת. ואפילו הכי גזר, שלא יועיל לו להיסק. דלמא יפשע ולא יסיק. רבינו דוד.

והאחיעזר שם, כתב ליישב על פי דרכו [הובאה בערה 1], דלרבה בר אהילאי אכתי תיקשה, אף אם נעמידו בתנור חרס. שהרי אף בו מהני ההיסק שלא יהיה בו נותן טעם. ולא נותר בו כי אם משהו. ואם כן אמאי אסר לאכול את

2. וקשה, לפי מה שביארו תוספות לעיל [ל א הערה 15], דלא בעינן היסק אלא משום השומן בעין שאינו מתקנח יפה, מאי פריך לרב? הרי אפשר דרק לזה מהני היסק. אבל לא מהני להפליט את טעם החמץ הבלוע בקדירות. וצריך לומר, דלא פריך אלא לרב לשיטתו, דסבר נ"ט בר נ"ט אסור. ולדידיה מוכח שפיר, דמהני ההיסק אף לבליעות שבתנור. ר"ן.

ומסקינן: **והלכתא, אידי ואידי** [הקת והברזל] מכשירן על ידי הגעלה ברותחין, ודיו!

מיהו צריך להגעילן ברותחין שבכלי ראשון! אבל אם הערה את הרותחין לכלי שני, כבר אין בכוחם להפליט את בליעות האיסור שבכלים.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: עין פרור [כף עץ שבוחשין בה את התבשיל שבקדירה]⁽⁵⁾ שנשתמשו בו לחמץ, **מגעילו ברותחין, ובכלי ראשון!** משום דקפבר: **כבולעו כף פולטו!** שאותו חום שהבליע את האיסור בעץ, דרוש כדי להפליטו ממנו. וכשם שהבליעה היתה על ידי רתיחה של

אמר ליה רב אשי: אף אנא איני עושה לי סכינים חדשות. אלא עושה אני את סכיני החמץ **כעין הדתא** [כמו חדשות], **קאמינא**. שאת קתייהו [קת הסכין העשויה עץ] אני מכניס **בטינא** [טיט], כדי שלא ישרפו באש התנור. ואת **פוזלייהו בנורא** [את להב הסכין העשוי ברזל אני מכניס לאש] ומלבנן. והדר **מעילנא לקתייהו ברותחין** [ואחר כך אני מסיר את הטיט מעל הקתות, ומכשירן על ידי הגעלה ברותחין].

שמן הדין סגי לסכין בהגעלה⁽⁴⁾. אלא שרב אשי החמיר על עצמו. ועד כמה שאפשר היה לו ללבן באש, היה מלבן. והקתות שאי אפשר ללבנן, היה מסתפק בהן בהגעלה.

מחלוקתם, דתליא באם איסור חמץ הוא איסור חפצא או איסור גברא. דאם אינו חלות איסור בחפצא, אלא נאסר על האדם לאוכלו בימי הפסח, נמצא דלא נשתנה בו כלום בין קודם הפסח לתוך הפסח. ואם כן, אף אם נבלע קודם איסורו, לא מיקרי דהיתרא בלע.

והר"ן כתב, שסכינים אלו, אף שמשתמשים בהן לפעמים על ידי האור, אין רוב תשמישם לכך. ואף שרוב תשמישו אף אינו בכלי ראשון, אלא בכלי שני, חייבו חכמים להגעילו בכלי ראשון. לפי שלפעמים משתמשים בו על ידי האור. והטילו בו הכשר בינוני, שהוא ממוצע בין הכשר כלי שני ללבון.

5. ואינו כף שמנערים בו את הקדירה כשהיא על גבי האש. דאם כן היה מצריך הגעלה בכלי ראשון על גבי האש. והכא משמע דסגי בהגעלה ברותחין של כלי ראשון, אף שכבר הורידה מהאש. אלא הוא כף שמפריים בו את האוכל בכלי ראשון, לאחר שכבר אינו על גבי האש. וקא משמע לן, דאף שלפעמים משתמשים בו

הפת אפילו במילחא? והרי אם נאסור את הפת לגמרי, תו לא הוי דבר שיש לו מתירין. ואף משום אין מבטלים איסור לכתחלה, אין לאסור אלא לאכול בכותח. אבל לא שייך לגזור משום זה לאוכלה אף במילתא. שהרי אף אם יאכלה בכותח לא יבוא לידי איסור, בדיעבד.

4. ואיירי בסכינים קטנים. אבל סכינים גדולים שצולים בהם בשר, צריכים ליבון. שכל כלי שבו לע איסור באש עצמה, אינו פולט אלא על ידי האש.

ועוד יש לומר, דהכא בלע מהחמץ כשהיה עדיין היתר. וכל דבלע היתרא, סגי ליה בהגעלה ברותחין, ואף שבלע על ידי האור. תוספות על פי המהרש"ל.

אבל הרמב"ן כתב, דחמץ לא מיקרי היתרא, אף קודם זמן איסורו. ולא דמי לבשר קודש שנבלע בכלי ואחר כך נעשה נותר. דהתם נחשב שהיתרא בלע, משום שעדיין לא היה נותר בשעת בליעתו.

ויעוין בזכר יצחק סימן ז, שכתב בביאור

כי תיבעי לך, בכלי קוניא המצופים בעופרת אוכמי או חיורי [אדומה או לבנה], מאי דינס? האם מונעת עופרת זו את החרס מבלבוע, או לא.

והיכא דאית בהו בכלים אלו קרטפוני [בקעים וסדקים], לא תיבעי לך מידי. דודאי הם בולעים, ואסירי. כי תיבעי לך, בכלי קוניא דשיעי [חלקים], מאי דינס?

אמר להו מרימר: והרי חזינא להו לכלים אלו, דמידייתי [שהם פולטים] את המשקין הנמצאים בתוכם מצידם החיצוני. אלמא בלעי טובא מהמשקה לתוך דופנס. ולכן אסירי לעולם ככלי חרס, ואף הגעלה אין מועלת להם⁽⁷⁾.

ומאי טעמא לא מהני הגעלה לכלי חרס — שהרי התורה העידה על כלי חרס, שאינו יוצא מידי דופיו [בליעות האיסור שבתוכו, לשון "דופי"] לעולם! שהרי בכלי עץ וכלי

כלי ראשון, כן צריך רתיחת כלי ראשון, כדי לפולטה.

בעו מיניה ממרימר: הני מאני דקוניא [כלי חרס המצופים בעופרת⁽⁶⁾] של חמץ, מהו לאישתמושי בהו בפסחא? האם דינס ככלי חרס שאין מועילה להם הגעלה ברותחין. או שהעופרת מחליקה את החרס שלהם, ואינה מניחה אותם לבלוע. הלכך מהני להו הגעלה.

ומפרשינן: עופרת ירוקא [שנחפרה מקרקע שמעורב בה מתכת ששמה "צריף"], לא תיבעי לך מידי. דודאי אסירי הכלים המצופים בה, ולא מהני להו הגעלה. לפי שה"צריף" הוא עז ובלוע לעולם.

[רש"י. ובכתובות קז ב כתב, שהצריף המעורב בעופרת אינו אוטם את החרס. אלא מחלחלו, ואינו מונעו מבלבוע].

הגעלה. ומאי שנא מכל כלי חרס? אלא צריך לומר, דספק הגמרא היה, דדלמא הא דכלי חרס אינו יוצא מיד דפיו לעולם, הוא משום שלא נבלע בו רק טעם התבשיל, אלא רוב לחלוחית נכנס בו [ויעוין ברמב"ן בהערה 10]. ולכך אין הגעלה מועלת לו. אבל אם עברה הבליעה דרך האבר, שוב אינה אלא כשיעור בליעת כלי מתכת, דמהני לה הגעלה אף לכלי חרס.

7. כלומר, מזה שהם זבים הרבה קודם הגעלה, ופולטים אף מצידם החיצון, סימן הוא שהם לגמרי ככלי חרס. ואף הם בכלל מה שהעידה התורה עליו, שאינו יוצא מידי דפיו. תוספות על פי המהרש"א.

ולכאורה, על פי דרכם [הובאה בהערה 6]

כשהכלי עדיין על גבי האש, סגי אף בכלי ראשון שלא על גבי האש. לפי שרוב תשמישן בכך. רמב"ן.

ולפי זה צריך לומר ד"רותחין" אינו רתיחה ממש. שהרי לאחר שהורידוהו מהאש אינו רותח. אלא שעדיין מעלה קצף. מהר"ם חלאווה.

6. רש"י. ותוספות בכתובות קז ב ובעבודה זרה לג ב, תמהו בדבריו. דבמאי גרע חיפוי אבר מאשר אם היה כולו אבר. ולכך פירשו כפירוש הערוך, דהיינו כלי חרס המצופה בזכוכית.

והשפת אמת כתב ביישוב דברי רש"י, דלכאורה יש להקשות איפכא. הרי ציפוי האבר בולע, אלא דמהני ליה הגעלה. וכיון שציפוי האבר בולע, אינו מפסיק את הבליעה מהחרס הפנימי. וכיון שהחרס בולע, תו לא מהני ליה

בפסח שאיסורו מדאורייתא — הא ליכא למימר הכי. דהא בל דתקון רבנן, בעין דאורייתא תקון! ומאחר שאיסורי תורה אוסרים את הכלים האלו בבליעתם, אף באיסורים דרבנן יש להחמיר בהם.

אמר ליה: זה [חמץ], תשמישו בכלים אלו כל השנה הוא בחמץ. אבל זה [יין נסך] תשמישו בצונן! ואין הכלי בולע מהמשקה, אלא כששתמש בו בחמץ.

אמר רבא בר אבא, אמר רב חייה בר אשי, אמר שמואל! כל הכלים שנשתמשו בהן בחמץ בצונן, משתמש בהן בפסח למצה. לפי שאין הכלי בולע אלא מחמץ, כאמור (10).

מתכות הבלועים מאיסור, כתבה התורה "ישטף". ואם הם כלים שדרך תשמישם הוא באש, תקנתם היא בהעברה באש. אבל בכלי חרס כתיב, "ישבר" (8). אלמא, אין לו תקנה (9).

ומקשינן: ומאי שנא לענין יין נסך, דדריש מרימר: מאני דקוניא שנשתמש בהם ביין נסך, בין אוכמא בין חירוי ובין ירוקי, שרי! אלמא, אין דינם ככלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם. ואמאי אסר בפסח מאני דקוניא, מכל סוג שהוא.

וכי תימא לתרץ, דשאני יין נסך שאין איסורו אלא מדרבנן, ולכך הקלו במאני דקוניא הבלועים ממנו, ולא דמי לחמץ

ידי כן כפנים חדשות. וכבר אינו חשוב אותו הכלי. והכא קאמר, דכל זמן שהוא אותו הכלי, העידה עליו התורה שאינו מפליט את בליעתו לגמרי.

10. וכתב הרי"ף: כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ צונן, מותר להשתמש בו מצה בצונן. חוץ מבית שאור!

ודבריו תמוהים בתרתי. דמשמע מיניה, שאף אם נשתמש בו חמץ בצונן, אסור להשתמש בו מצה ברותחין. ואמאי? הא לא נבלע החמץ בצונן.

וכן קשיא, דמשמע מדבריו, דבבית שאור אסור להשתמש מצה אף בצונן. ואמאי? והרי אף אם בלע חמץ, אינו מפליטו בצונן.

ותירץ הרמב"ן במלחמות ה', דחמץ שאני. משום דאית ליה חורפא, והוא מבליע אף בצונן. וכמו שמצינו ביין נסך. הלכך אסור להשתמש בו מצה ברותחין.

ומה שאסור להשתמש מצה בצונן בבית שאור, הוא דוקא בכלי חרס, שהצריכוהו שבירה,

דהיינו כלי חרס המצופים בזוכית, היה להם לפרש ביתר פשיטות. דהרי מספקא לן אי בלעי כלל, או לא. ומהא דמידייתי חזינן דבלעי, ואין הזוכית מונעת את הבליעה. ואם כן, שוב חזר דינם להיות כסתם כלי חרס, שאינו יוצא מידי דפיו. וכן נראה מהרא"ש בעבודה זרה. שפת אמת.

8. ואם תאמר, מנלן דמשום בליעה הוא. דילמא גזירת הכתוב הוא דישבר. שהרי אפילו בכלי חרס שתלאו באויר התנור, מספקא ליה לרמי בר חמא, אי בעי שבירה. דדלמא קפיד רחמנא על כל כלי שנתבשלו בו גיעולי נכרים, ולא אבליעה. ויש לומר, דכיון דלכלי נחושת מהני מריקה ושטיפה אפילו בבישול ובליעה, בהכרח דמשום בליעה הוא. אלא דמספקא לן, אפילו בכלי חרס התלוי באויר התנור. דלמא עשאו הכתוב ככלי שנתבשל ונבלע בו. תוספות.

9. ואף דאם מלאו בגחלים מותר, וכן בהחזרתו לכבשן, כדאיתא בזבחים צו א, התם נעשה על

ומשנינן: מהו דתימא, דוקא בית שאור, חימוצו קשה. משום שהוא מלא כולו בשאור, ואין בו מקום שיכנס שם אויר. אבל עריכות אלו, כיוון דרויחי [מרווחות] הן, ושליט בהו אוירא, לא דמו לבית שאור, ולא בלעי. קא משמע לן, דאף הן בולעות בצונן, כבית שאור.

מתניתין:

נכרי שהלוח קודם הפסח מעות את הישראל על חמצו של הישראל, על דעת כן שאם לא יפרע לו הישראל את ההלואה במועדה יעבור החמץ לבעלותו של הנכרי⁽¹²⁾, לאחר הפסח מותר חמץ זה בהנאה! לפי שאם לבסוף לא פרעו, נקנה החמץ לנכרי כבר משעת ההלואה שהיתה קודם הפסח [וטעמא יבואר בגמרא]. נמצא דבימי הפסח היה החמץ של הנכרי. הלכך הוא מותר בהנאה לאחר הפסח. שהרי כל איסור חמץ שעבר

הוין מן בית שאור [כלי ששורים בו את השאור, ופעמים מניחים אותו שם ללילה שלם], שהוא בולע אף מן השאור הצונן. שהואיל שחימוצו של השאור קשה, הרי הוא נבלע בכלי⁽¹¹⁾.

אמר רב אשי: ובית חרוסת [כלי שנותנים בו חומץ וקמח, והקמח מתחמץ מחמת קיהוי החומץ], כבית שאור דמי! שמתוך שחימוצו קשה, הרי הוא נבלע בכלי אף כשהוא צונן.

אמר רבא: הני אנני [עריכות, קערות] דמחוזא, הואיל ותדירי למילש בהו חמירא, ומשהי בהו חמירא [שרגילים ללוש בהם חמץ, ומשהים בהם את החמץ זמן ממושך], כבית שאור שחימוצו קשה דמי! ואף הן נאסרות בפסח, על אף שנשתמשו בהם בצונן בלבד.

והוינן בה: פשיטא! דהא היינו ממש בית שאור.

לא כן, אמאי קאמר רב "קדירות בפסח ישברו". הא מצי להשתמש בהם בצונן.

11. מיהו הגעלה מהני אף לבית שאור. רבינו תם. אבל העולם נוהגים דאף בהגעלה לא סגי. רבינו פריץ.

עוד כתב, דדוקא ללוש בבית שאור אסור. אבל לשאר תשמישים הוא מותר. ויעוין עוד במשנה ברורה סימן תנא ס"ק קלא, ובשער הציון שם ס"ק קסז.

12. וכתב רבינו חננאל, "וקבע לו זמן קודם הפסח. דכיון דעבר הזמן, קנוייה הנכרי, ונעשה כחמץ של נכרי". והיא שיטת רבינו אפרים והרמב"ם. ויעוין להלן לא ב, הערה (8).

ואסרו להשתמש בו כלל. משום דחיישינן, שאם ישהנו ישתמש בו אף בחמץ. או משום דכיון שכולע הרבה, נעשה כגוף איסור בעין, ואוסר אף בצונן.

והוכיח כן מאנני דבי מחוזא, שהשתמשו בהם ללישת המצות. והרי הלישה נעשית בצונן. אלמא אף בצונן אסור.

ובעל המאור כתב שלא כדברי הרי"ף. אלא כל שנשתמש בו חמץ בצונן, מותר להשתמש בו מצה, בין בחמץ ובין בצונן. וכן כתב הריטב"א בשם הרא"ה, דאף הרי"ף לא אסרו בזה. ולאו בדוקא נקט "צונן".

והמהר"ם חלאווה כתב, דלא אסרינן מצה בצונן, אלא בלח. אבל ביבש מותר. מיהו לכתחלה, אף ביבש צונן לא ישתמשו בהם. דאם

ורבא אמר: בעל חוב מכאן ולהכא הוא גובה! ואין נעשה המלוה בעלים על מה שגבה, אלא משעת הגביה ואילך (14).

ומפרשין: מאי נפקא מינה בינייהו? —

כל היכא דאקדיש הלוח קרקעו, או דזבין [מכר] אותן הלוח, קודם שהגיע זמן פירעון ההלוואה, כולי עלמא לא פליגי, דאתי מלוה וטרפף קרקע זו מן הלקוחות לצורך פירעון חובו. ואף לרבא דאמר דעד עכשיו היתה הקרקע של הלוח, מכל מקום מודה הוא דאין מכירת הלוח מכירה. דאף על פי שהיא שלו, אין היא ברשותו. שהרי ממושכנת היא למלוה. ואין אדם מקדיש או מוכר דבר שאינו ברשותו (15).

ואף לאחר שהקדישה הלוח, עדיין היא משועבדת לפירעון החוב. ואף דקיימא לן, "הקדש חמץ ושחרור מפקיעים מידי שעבוד", אין זה אלא בקדושת הגוף, כגון קדשי מזבח. ולא בקדשי בדק הבית שאינם

עליו הפסח, אינו אלא קנס. משום שעבר עליו ב"בל יראה", כרבי שמעון. ובחמץ נכרי ליכא "בל יראה".

וישראל שהלוה קודם הפסח את הנכרי מעות על המצו של הנכרי, שאם לא יפרע לו הנכרי את ההלוואה במועדה יעבור החמץ לבעלות הישראל, לאחר הפסח אסור חמץ זה בהנאה! לפי שאם לבסוף לא פרעו, נקנה החמץ לישראל כבר משעת ההלוואה. וחמץ ישראל שעבר עליו הפסח אסור משום קנס.

גמרא:

איתמר: בעל חוב [מלוה] שהלוה את חבירו, ושעבד לו הלוח את נכסיו (13), שאם לא יפרענו עד יום פלוני יגבה מנכסיו, והגיע הזמן ולא פרעו — אביי אמר: למפרע הוא גובה! דאיגלאי מילתא, שמה שגובה המלוה עכשיו, כבר היה שלו משעת ההלוואה.

והיא שיטת הרמב"ן שהובאה בטור חשן משפט סימן קג. ויעוין שם בדעת החולקים בזה.

15. רש"י. וקצות החושן בסימן קיז סק"ב, הוכיח מדברי רש"י אלו, דאף לרבא אין המכירה וההקדש חלים כלל. שמשום שמשועבדים הנכסים למלוה, חשוב כאינו ברשותו של לוח להקדישו.

ויעוין במערכת הקנינים סימן יא, שדחה ראייתו. ופירש בכונת רש"י, דלא עדיף כח הלוקח וכח ההקדש מכח המקדיש, וכסגנון התוספות בגיטין מ ב. ולעולם חלו המכירה וההקדש, אלא שהם נפקעים משעת הגביה ואילך, מכח השעבוד.

13. רש"י. וצריך עיון, למה הוצרך לומר ששיעבד להדיא.

ויש לומר, דנקט כן, משום דאביי סבירא ליה "שעבודא לאו דאורייתא" [כדהוכיחו תוספות בגיטין נא]. וכל שהשעבוד אינו אלא מתקנת חכמים, אינו כקנין. ולא מסתבר למימר ביה, דחשיב כקנין למפרע. אבל היכא ששיעבד לו בפירוש, לכולי עלמא חייל השיעבוד מדאורייתא, כשיטת רש"י בכמה מקומות. פני יהושע.

עוד כתב דישראל לגוי ודאי לא משתעבד, אם לא ששיעבד לו בפירוש.

14. ואף לאחר שהגיע זמן הפירעון לא קני, עד שעה שגובה בפועל. רבינו דוד.

[הקדיש] המלוה את קרקע הלוה [בשיעור דמי החוב] קודם שגבאה בשיעבודו, ולבסוף הגיע זמן הפירעון ולא פרעו. ולאחר שגבה את הקרקע מן הלוה, רוצה המלוה לחזור בו מן ההקדש.

לאביי דאמר "בעל חוב למפרע הוא גובה", כבר חלה מכירת המלוה או הקדשו, ושוב אינו יכול לחזור בו. דכיון דמטא זמניה של הפירעון, ולא פרעיה, איגלאי מילתא למפרע, דמעיקרא [משעת ההלוואה] ברשותיה דמלוה הוא קאי קרקע זו שגובה השתא בחובו. ונמצא דבשעה שמכרן הקדישן היו שלו, ושפיר אקדיש, ושפיר זבין.

ולרבא דאמר "בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה", אין המלוה יכול למכור ולהקדיש את קרקע הלוה קודם שגבאה. כיון דאילו הוה ליה ללוה זוזי בזמן הפירעון, הוה מפליק להו למלוה את חובו בזוזי⁽¹⁾. נמצא דקודם זמן הפירעון, עדיין לא התברר לנו שתגיע קרקע זו אי פעם לידי גביה. אישתכח [נמצא], דרק השתא בשעת הגביה, קא קני המלוה את הקרקע, ולא קודם לכן. הלכך, אין במכרו והקדשו כלום.

[ודוקא כשהקדיש את הקרקע, לא עשה כלום. אבל אם הקדיש או מכר את החוב,

קדושים אלא בקדושת דמים. אלא שאסור למלוה לטורפה מההקדש בחנם. ולכך, אתי מלוה ופריק [פודה] אותה מן ההקדש בדבר מועט, ואחר כך טורפה.

וכדקיימא לן: הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה, הרי הוא מחולל.

ואף דבעלמא אסור לעשות לפדות את ההקדש בפחות משוויו, משום גזל ההקדש, הכא שאני. שהרי זכותו של המלוה להוציא את הקרקע מידי ההקדש מחמת שיעבודו אף בלא פדיון, כשם שטורפה מלקוחות. ורק משום שלא יאמרו "הקדש יוצא בלא פדיון", מחייבים אותו לפדותה. הלכך די לו בפדיון כל דהו.

וכדתנן: לוח שהקדיש את כל נכסיו שהם בשווי תשעים מנה, והיה חובו בשווי מאה מנה, מופיף המלוה ומלוה ללוה עוד דינר, שבו הוא פודה את כל הנכסים האלו, וגובה אותם בחובו! ואף שמעיקר הדין יש למלוה לגבותן בלא פדיון כלל, אסור לעשות כן. כדי שלא יאמרו, "הקדש יוצא בלא פדיון"! וכן הוא לכולי עלמא. ולא תליא דין זה בפלוגתא דאביי ורבא דלעיל.

כי פליגי, היכי דזבין מלוה או קדיש

אלא לשעבוד בלבד. ואביי סבר, דזכות זו נחשבת לקנין גמור כבר מהשתא.

מיהו, אף לאביי אין קנוי לו החפץ אלא לזמן שלאחר הגביה. שאם לא כן, היה מן הדין שאם הלוה מכר את הקרקע, יגבה המלוה מהלוקח את כל הפירות שאכל עד הגביה. שהרי איגלאי מילתא למפרע, שהיתה הקרקע קנויה לו משעת

1. ובאופן שאינו יכול לסלקו בזוזי, אף רבא מודה דלמפרע הוא גובה. תוספות. גיטין מא א. המבואר מזה, דכל היכא שזכות המלוה בחפץ לקנותו לאחר זמן מוחלטת, כבר מעתה יש לו בו קנין על תשישי הזמן שלאחר מכן. ודוקא משום שבידו לסלקו בדמים, סבר רבא, דהזכות שיש לו בחפץ לא נחשבת לקנין גמור,

לאביהם. ואין הלוקח יכול לעכב דמים אלו משום חוב האחריות שאביהם נתחייב לו. ואף אינו יכול לומר, את המעות שנתחייבתי לאביכם, נתתי לבעל חובו [תוספות].

משום דאמרי ליה בני ראובן ללוקח: **אנן, מטלטלי שבק אבון גבך**. שהרי היית חייב לו דמים. והוא הוריש לנו את הזכות לגבות את המטלטלין שבידך בחוב זה. ולעומת זאת, לך אין את הזכות לגבות ממטלטלין אלו לפירעון החוב שנתחייב לך אבינו. שהרי **מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי!** שאין בעל חוב טורף אלא מקרקעות שנפלו ליתומים בירושה מאביהם הלוה. לפי שכבר חל שעבוד על הקרקעות בחיי האב. אבל מטלטלין, דאין בהם תורת שעבוד נכסים, לא מצי לגבותם אלא מהלוה עצמו, מדין שעבוד הגוף⁽⁴⁾.

ואמר רבא: כל זה אינו אלא כשפרע הלוקח ליתומים מטלטלין. אבל **אי פקח הוא שמעון**

זכה בו הלוקח או ההקדש⁽²⁾, והם גובים אותו].

ומקשינן: **ומי אמר רבא הכי? והאמר רמי בר חמא: ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות** [שאם יטרפו בעלי החוב של המוכר את השדה מהלקוח, יפצהו המוכר בדמים], ולא היה לשמעון לשלם את דמי הקרקע למוכר, ולכך **זקפן עליו במלוה**⁽³⁾, וכתב לו עליהן שטר חוב, ושיעבד לו את נכסיו לחוב זה — הרי יש כאן חוב כנגד חוב. המוכר חייב ללקוח את דמי אחריות, והלוקח חייב למוכר את דמי הקרקע.

ואחר כך **מת ראובן**. ואחר כך **אתא בעל חוב דראובן וטריף ליה לקרקע זו משמעון** בחובו. **ואתא שמעון ופייסיה** [פייס] את הבעל חוב **בזוזי** כדי שיחזיר לו את הקרקע.

דינא הוא, דאתו בני ראובן המוכר, וגובים מידי שמעון את חוב דמי המכירה שנתחייב

3. ואם מכר לו שלא באחריות, בכל מקרה חייב לפרוע ליורשים, ואפילו לא זקפן במלוה. אבל אם מכר באחריות, אילו לא זקפן במלוה, היה יכול לעכב את המעות בידו לחוב האחריות. דכיון שמיד נתחייב את המעות לאביהם, ועיכבן אצלו לצורך פרעון האחריות, דינו כתפס מחיי האב. דבכחאי גוונא, הוא גובה אף לאחר מיתתו. אבל אם זקפן לדמי המכירה במלוה, הרי הוא מעכב את המעות אצלו, משום דאכתי לא מטי זמן הפירעון. ולא חשיב כתופס לצורך גבית חוב אחריותו. תוספות, על פי רבינו פרץ.

4. עוד הוסיף רש"י, "אבל על מעות שלא היו בעין, לא חל שיעבודו מחיים. וכשהן בעין, אין

ההלואה. אלא בהכרח, שתשמישי הזמן שעד הגביה היו בבעלות הלוה. ועל זה שפיר אהני מכירתו. מערכת הקנינים, סימן י"א. ויעוין שם עוד במה שביאר, למה לא תליא בפלוגתא דבריה.

2. רש"י. אבל תוספות בכבא בתרא עו א הסיקו מסוגיין, דאינו יכול להקדיש את שעבודו. שהרי מכירת שטרות לא מהני, אלא מתקנת חכמים. ולא תקנו אלא למכור, ולא להקדיש.

וכבר תמה בדבריהם קצות החושן סימן סו סק"ב, מה הכריחם לזה? והלא סוגיין לא איירי אלא בהקדיש המלוה את גוף הקרקע, ולא את השעבוד. ויעוין במערכת הקנינים סימן יא, בביאור דבריהם.

"מכאן ולהבא הוא גובה", אמאי בעל חוב של אביהם חוזר וגובה אותה, מהן? והרי מעולם לא היתה קרקע זו של אביהם, ולא נשתעבדה לבעל חובו. דהא הוי כמאן דזבין [שקנו] יתמי נכסי דמי, ולא בירושה מאביהן נפלו להם. ואילו קני יתמי נכסי, מי קא משתעבדי לבעל חוב?! הלא פשיטא דאין משתעבדות אלא קרקעות שהיו של הלוחה בחייו.

אם כן קשיא, איך סבר רבא ד"יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם, בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן"? והרי אית ליה, "בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה".

ומשנינן: שאני התם, דשמעון חוזר וגובה את הקרקע שגבו ממנו היתומים, לאו משום דלמפרע הוא גובה. אלא משום דאמר להו הבעל חוב ליתומים: כי היכי דאנא משתעבדנא ליה לאבוכון, אנא משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון [שהוא אני בעצמי] מדינא דרבי נתן!

דתניא: רבי נתן אומר: מנין לראובן שנושה חוב בשמעון חבירו, ושמעון חבירו נושה חוב בלוי חבירו [שראובן הלוחה לשמעון, ושמעון הלוחה ללוי], שמוציאין מזה [מלוי] ונותנין לזה [לראובן]? —

הלוקח, יאמר להם אין לי מעות. ומגבי להו קרקע לפירעון חוב דמי המקח. והדר גבי לה חזרה לאותה קרקע מינייהו, בעבור החוב שאביהם חייב לו. שהרי קרקע שפיר משתעבדא לבעל חוב.

וכדאמר רב נחמן: יתומים שגבו קרקע מהלוחה של אביהם, בעבור חובת אביהן, והיה אביהם חייב חוב לאדם אחר, אותו בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן בחובו! ואף שלא הגיעה הקרקע מעולם ליד אביהם.

והכא נמי, יוכל הלוקח לגבות חזרה מן היתומים את הקרקע שגבו הם ממנו בחוב אביהם, בעבור חוב האחריות שחייב אביהם לו.

ומסקינן לקושיין: אי אמרת בשלמא, "בעל חוב למפרע הוא גובה", אמטו להכי [לכך] הבעל חוב חוזר וגובה אותה [את הקרקע שגבו היתומים מהלוחה] מהן, בעבור חוב אביהם. דהא כמאן דגבו אותה מחיים דאבוהון דמי. משום דאיגלאי מילתא למפרע, שמשעה שהלוחה אביהם, כבר היתה קנויה לו הקרקע הזו של הלוחה. וממילא נשתעבדה עוד בחייו לבעל חובו⁽⁵⁾.

אלא אי אמרת דכל הגובה קרקע בחובו,

גבית יתומים לא אמרינן הכי, אלא בקרקע. מהרש"א.

וצריך עיון בדבריו, הרי אף לקולא אמרינן "למפרע הוא גובה", וכגון בנכרי שהלוחה את ישראל על חמצו. ואף דמטלטלין גינהו, דמחסרי גוביינא. קרני ראם.

כאן לוח. ולבעלי המעות דהיינו יתומים, לא הלוחה זה כלום".

5. ודוקא קרקע דלא מחסרא גוביינא, חשיבא כמאן דגבו בחיי אבוהון. אבל מטלטלי לא. ואף גגם במטלטלין אמרינן דלמפרע הוא גובה, אין זה אלא לענין איסורא, כגון חמץ. אבל לענין

נשתעבד לבעל חוב, משתעבד הלוח השני ישירות לבעל חוב הראשון, כדאמרן.

והכי נמי בלוקח ומוכר. שכיון שקרקע הלוקח משועבדת למוכר לתשלום דמי המקח, והמוכר משועבד ללוקח לתשלום דמי האחריות, אומר הלוקח ליתומים: מאחר ואני נושה באביכם, הרי כל מי שמשועבד לו, משתעבד לי ישירות. ואם אני הוא זה שמחויב לאביכם, נכסי משתעבדים לעצמי, אף שמעולם לא נכנסו לרשות אביכם. דמה לי אם הלוח של הלוח הוא אדם שלישי, או שהוא המלוח עצמו (7).

שנאמר: "ונתן לאשר אשם לו!" דמדלא כתיב"לאשר הלוח לו", אלא "לאשר אשם לו", משמע שנותנים למי שהקרן שלו. כלומר, למי שהמעות הראשונות היו שלו. ד"אשם" היינו קרן. שכיון שלוי משועבד לשמעון, ושמעון משועבד לראובן, משתעבדים נכסי לוי ישירות לראובן (6).

הלכך, גובה הבעל חוב של האב מן היתומים את הקרקע שגבו מהלוח של אביהם. ואף שלא היתה קרקע זו ברשות האב מעולם, הרי היא משתעבדת לבעל חוב של האב, גם כשהיא עדיין ברשות הלוח של האב. משום שהלוח נשתעבד לאב, והאב

לראובן, חשבינן לה כאילו היא כבר בידו. ולכך משתעבדת נמי לבעל חוב דידיה. אבל מטלטלין, אין להחשיבם כאילו הם כבר בידו, כדי שישתעבדו למלוח שלו.

אבל אם הלוח הראשון עדיין חי, איכא לדין שעבודא דרבי נתן אף במטלטלין. וגובה אותם המלוח השני. דלענין שלא יוכל לומר הלוח השני למלוח הראשון "לאו בעל דברים ידידי את", אין נפקא מינה בין קרקע למטלטלין. **מהרש"א.**

וביאור הענין הוא, דבקושייתם הבינו התוספות, דעל ידי שעבודא דרבי נתן נעתק גוף החיוב של השלישי מהמלוח השני למלוח הראשון. ותירצו, דאינו כן. אלא שהראשון גובה מהשלישי את החיוב שהוא חייב לשני. ולכך, כשמת השני, וכבר אין חייב השלישי לו אלא ליורשיו, שוב אין יכול הראשון לגבות מהשלישי. שהרי אין יורשי השני חייבים לו כלום, אלא אביהם היה חייב לו.

מיהו, הקרקע של השלישי שנשתעבדה לשני

6. ודן הרשב"א [בסוף קידושין], ביסוד דין שעבודא דרבי נתן. האם הוא מדין שעבוד הכללי. שכשם שמשתעבדים כל נכסי הלוח למלוח, כן משתעבד לו גם השעבוד שיש ללוח אצל אחרים. או דדין בפני עצמו הוא [והוא מעין סברת "אפוכי מטרותא למה לי". שבמקום שיגבה השני מהשלישי, ויחזור הראשון ויגבה ממנו, יש לו לראשון לגבות ישירות מהשלישי. קובץ **שיעורים**].

ומתחלה נטה להכריע כצד הב'. אך הוכיח מסוגיין, דמשמע דמדין שעבוד הוא. וכדקאמר הכא, "כי היכי דמשתעבדנא ליה לאבוכון, משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון".

7. והקשו תוספות, אם כן יגבה המלוח גם מטלטלין שגבו היתומים מהלוח של אביהם. ומסוגיין מוכח, דדוקא אי מגבה להו קרקע חוזר וגובה אותה מהם.

ותירצו, דדוקא גבי קרקע שייך למימר הכי. משום דבת שעבוד היא. וכשהקרקע משועבדת

אי אמרת בשלמא, "בעל חוב למפרע הוא גובה, נחשב חמץ זה לחמץ נכרי שעבר עליו הפסח⁹". שכיון שלבסוף לא פרע לו הישראל את החוב בדבר אחר, איגלאי מילתא למפרע, שמשעת הלואה קנה הנכרי

ותו מקשינן על רבא: תנן: נכרי שהלוה את ישראל על חמץ, אחר הפסח מותר החמץ בהנאה! וקא סלקא אדעתין, שלא מסר לו הישראל את החמץ אלא הוא עדיין בבית הישראל. ושעבר לנכרי את החמץ, שאם לא יפרענו עד הזמן, יבוא ויגבנו⁸.

במלוה על פה ובין במלוה בשטר, בין בקרקע ובין במטלטלין, מוקמינן לה לאיסור חמץ אדאורייתא. וישראל שהלוה לנכרי על חמץ, כיון דמדאורייתא משתעבד החמץ לישראל, הרי הוא נאסר.

[ולא אתי שפיר, למאי דכתבו תוספות בגיטין נ א, דאביי סבר שעבדוא לאו דאורייתא].

ולפי זה צריך לומר, דאף לקולא אוקמוה אדאורייתא. שהרי נכרי שהלוה לישראל על חמץ, מותר בהנאה. ואף דרק מדאורייתא הוא קנוי לגוי, ולא מדרבנן. רבינו דוד.

אלא שלבסוף דחה תירוצו זה. שהרי קיימא לן "הפקר בית דין הפקר". ואחר שבטלו חכמים את השעבוד ממטלטלין, שוב אינו משועבד אף מדאורייתא.

ויש ליישב, דאפשר סבירא ליה לרמב"ן כדעת כמה פוסקים, שכל זמן שעדיין המטלטלין ברשות הלוה, לא הפקיעו מהן את השעבוד. ותקנו רק שעל ידי המכירה נפקע השעבוד. המגיה שם.

ויעוין בקובץ שיעורים שכבר עמד על סברה זו.

9. ועדיין צריך עיון, שהרי אף לאביי, אין קנוי לו החפץ על הזמן דהשתא. והראיה, שאין הבעל חוב גובה מהלוקח את הפירות שאכל עד הגביה. אלא קנויה לו משעת ההלואה רק בעלות החפץ שלאחר זמן [יעוין בהערה 1] ואם כן, סוף סוף בימי הפסח אכתי של ישראל הוי.

וצריך לומר, שהחמץ כאילו כבר חלוק משעת ההלואה. שלענין הזמן דהשתא, חשוב הישראל

בחיי, משועבדת לראשון. ולא חשיבא כקרקע שקנו לאחר מיתת אביהם. שהרי מחיי אביהם כבר נשתעבדה לו.

ולולא דין שעבודא דרבי נתן, לא היתה משתעבדת לו. שהרי אם יכול היה השלישי לומר לראשון בחיי השני, "לאו בעל דברים דידי את", לא חשיב שעבוד. שכל שאינו יכול לבוא לידי גביה, לא מתחיל השעבוד כלל. קהלות יעקב, סימן יב.

ויעוין ברכינו דוד, שכן נראה ממשמעות דבריו. אכן, הריטב"א בכתובות יט א העלה, דהשלישי מתחייב לראשון לגמרי בחיוב הגוף. ונפקא מינה, דאין השני יכול למחול לשלישי את חובו. ולפי זה תקשה שוב קושית התוספות, אמאי לא גובה מטלטלין מהשלישי, אף לאחר מיתת השני.

ויעוין בקצות החושן סימן פה סק"ה, שכתב להוכיח משיטת הפוסקים, כסברה הנ"ל בגדר שעבודא דרבי נתן. וביאר את תירוצו התוספות בדרך אחר, באופן שיהלום שיטה זו. ודבריו צריכים ביאור.

ויעוין עוד בקהלות יעקב שם, במה שכתב ליישב בזה.

8. רש"י. ואף דמטלטלי לא משתעבדי בשעבוד נכסים [ובלא שעבוד לא שייך למימר "למפרע הוא גובה", שהרי יכול להפקיע את השעבוד על ידי שימכרנו], צריך לומר דאיירי בשעבוד לו את המטלטלין אגב קרקע, וכדאיתא בפרק חזקת הבתים. מלחמות ה'.

עוד כתב, דמאחר ושעבודא דאורייתא בין

ההלואה! וקא סליק אדעתין השתא, דבתורת משכון הניחו אצלו. ואף על פי שאם יפרע לו בדבר אחר יחזיר לו את המשכון, מכל מקום, כל זמן שהוא בידו הרי הוא נחשב כבעלים עליו. וכמבואר לקמן, דבעל חוב קונה את המשכון. ומשום כן הוא נחשב לחמץ נכרי.

והוינן: לימא פלוגתא דאביי ורבא, כפלוגתא דתנאי היא.

דתנאי: ישראל שהלוה לנכרי מעות על חמץ [ששיעבד לנכרי את חמצו לישראל עבור

את החמץ⁽¹⁰⁾. ואמטו להכי [ולכן] מותר החמץ בהנאה⁽¹¹⁾.

אלא אי אמרת "מכאן ולהבא הוא גובה", אמאי הוא מותר בהנאה? והרי הוא חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח. דהא ברשותא דישאל הוה קאי עד שעת הגביה. ואינו נקנה לנכרי אלא משגבאו לאחר הפסח⁽¹²⁾.

ומשנינן: הכא במאי עסקינן, כשהרהינו [משכון] הישראל את החמץ אצלו [אצל הנכרי], והוא מונח בבית הנכרי משעת

11. ויעוין בפני יהושע שתמה, הא סוף סוף באחריות הישראל הוא. שאם ייאנס החמץ, יצטרך לפורעו ממקום אחר.

וכתב, דאיירי הכא לאחר שביטל. וזהו שלא כדברי השאגת אריה סימן עז, דפשיטא ליד דלחיוב אחריות לא מהני ביטול.

[ולכאורה אף דגורם לישראל ממון, אין זה כחיוב אחריות ממש. ולא דמי אלא למי שגזל חמץ. שכל זמן שהוא בעין, אומר לו "הרי שלך לפניך". ואם "אבד החמץ יצטרך לפורעו דמים. וכבר נחלקו הראשונים בזה, אם עובר הגזולן ב"בל יראה". ולכאורה, הוא הדין לעניינינו. ויעוין להלן עמוד ב בהערה 9].

12. ומדברי רש"י בגיטין מב נראה, דאף לרבא, אי לאו דהחמץ מפקיע מידי השעבוד, לא היה הישראל עובר עליו. וצריך עיון, הא אית ליה לרבא, "מכאן ולהבא הוא גובה".

וצריך לומר, דכדי שיעבור עליו, בעינן שיחשב החמץ ל"מצוי בידו". וכיון שהוא משועבד לנכרי, חשיב כאינו מצוי בידו. והוא מעין מה שכתבו תוספות לקמן בעמוד ב גבי משכון. קובץ שיעורים.

כבעלים. ולענין הזמן שלאחר הגביה, חשוב הנכרי כבעלים. ואם כן, מעיקרא לא חל איסור חמץ שעבר עליו הפסח אלא על חלק הישראל. אבל חלק הנכרי מותר. מערכת הקנינים, סימן יב.

[ולדבריו לא איירי מתניתין אלא לענין היתר ואיסור הנאה. אבל ב"בל יראה" ודאי יעבור. ואתי שפיר לפי זה, למה לא נקט רש"י, דאיירי ברייתא דמייתי לקמן לענין "בל יראה". ויעוין בהערה 13].

10. ומכאן הוכיח הרשב"א בגיטין [מא א], דאביי פליג ארבא, ולא סבירא ליה דחמץ מפקיע מידי שחרור. דאם לא כן, למה לאביי אתי שפיר הא ד"נכרי שהלוה את הישראל על חמצו מותר בהנאה"? הרי איסור החמץ מפקיע את השעבוד. ויעוין בפני יהושע [שם כאן], שנתפלא עליו. שהרי אין זה אלא להוה אמינא דסוגיין. ואפשר דאליבא דאמת, אף אביי יעמיד את משנתנו כמסקנה דרבא, דאיירי בהרהינו אצלו. אכן תוספות שם נקטו בפשיטות, דלאביי אין הקדש חמץ ושחרור מפקיעים מידי השעבוד. דארובה, כיון דלמפרע הוא גובה, מעיקרא לא חייל האיסור.